

УДК 658.589

Ткаченко А.М.

ІНВЕСТИЦІЇ – ГАРАНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет», м. Дніпропетровськ

У статті розкрито головну мету інвестиційної діяльності та доведено її нерозривний зв'язок з основними завданнями роботи підприємства. Систематизовано чинники різного рівня впливу на інвестиційну діяльність суб'єкта господарювання та визначено низку принципів, які мають забезпечувати ефективне управління інвестиційною діяльністю підприємства. Автором наголошено, що інвестиційну діяльність можна звести до категорії самофінансування та розширення виробничо-технічної бази суб'єкта господарювання виходячи з того, що кожне підприємство певною мірою покриває свої поточні та капітальні витрати за рахунок власних джерел. Аргументовано стосовно взаємозв'язку управління інвестиційною діяльністю суб'єкта господарювання з іншими основними функціональними системами менеджменту. В межах поставленого завдання обґрунтовано, що цілісне функціонування підприємства залежить від низки чинників як зовнішніх, так і внутрішніх. Відповідно до основних теоретичних положень, наданих в науковій економічній літературі, усі зовнішні чинники в найбільш загальному вигляді підрозділяють на дві основні групи – чинники прямого та непрямого впливу на підприємства.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, управління інвестиційною діяльністю, інвестиційні ресурси, інвестиційна політика.

Вступ

В сучасних умовах надзвичайно важливого значення набуває активізація інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, оскільки без цього неможливо здійснювати прогресивні структурні зрушення в економіці, інноваційне оновлення її реального сектора, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави.

Разом з тим розвитку української економіки значною мірою має сприяти ефективна інвестиційна діяльність усіх суб'єктів господарюван-

ня, оскільки за будь-яких умов вона створює матеріальну базу для суспільства і сприяє покращенню добробуту населення.

Тому на сьогоднішній день актуальність та необхідність поглиблення теоретичних і методичних основ управління інвестиційною діяльністю (інвестиційними проектами) на підприємстві, а також достовірне оцінювання ефективності проектів посідають важливе місце в процесі обґрунтування вибору альтернативних варіантів вкладення коштів.

Активізація інвестиційної діяльності на підприємствах України є чи не найпроблема-

тичнішим завданням вітчизняної економіки. Дослідження теоретичних та практичних питань управління інвестиційною діяльністю суб'єктів господарювання відображено в працях українських економістів: М.П. Денисенко [3], Я. Єлейко [4], В.І. Блонської [2] та інших. Незважаючи на високий науковий рівень, та глибину теоретичних і прикладних досліджень, питання інвестиційної діяльності підприємств потребують додаткового дослідження та науково-методичного обґрунтування, зокрема, з розвитком ринкових відносин і посилення чинників ризику, управління та оцінювання ефективності інвестиційної діяльності значно ускладнилася.

Метою статті є обґрунтування практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу управління інвестиційною діяльністю на підприємстві та оцінювання її ефективності.

Вклад основного матеріалу

Як відомо, від результативності підприємницької діяльності перш за все буде залежати обсяг валового внутрішнього продукту країни. В свою чергу валовий внутрішній продукт є чи не найважливішим показником економічного зростання в країні. З метою підвищення ефективності діяльності підприємств слід залучати в економіку інвестиційні вкладення. Виходячи з цього, можна сказати, що сьогодні вітчизняні підприємства відчувають нестачу інвестиційних коштів, а особливо гостро це простежується за часів світової економічної кризи. Покращення інвестиційної привабливості національних підприємств є одним з пріоритетних завдань сьогодення.

Сутність інвестиційної діяльності для суб'єктів господарювання полягає в організації грошових потоків і управління ними. В даному випадку інвестиційну діяльність можна звести до категорії самофінансування і розширення виробничо-технічної бази підприємств. Тобто, кожне підприємство повною мірою покриває свої поточні та капітальні витрати за рахунок власних джерел інвестування.

Під «інвестиціями» відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» розуміють «всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект»: кошти; паї, банківські депозити, боргові зобов'язання, інші цінні папери; нерухомість; устаткування, транспортні засоби, товарно-матеріальні цінності; майнові права (щодо матеріальних, нематеріальних і фінансових активів) або права користування; інформація у будь-якій формі (документованій, електронній); знання, навички, досвід і вміння людей, їх ноу-хау.

Інвестиційна діяльність за ознакою типу інвестора поділяється на: інвестування недержавними юридичними особами; інвестування фізичними особами; державне інвестування, яке здійснюється органами влади всіх рівнів за рахунок коштів бюджетів, позабюджетних фондів або позик, займів; інвестування державними підприємствами та установами за рахунок власних і позичених коштів; іноземне інвестування, яке здійснюється іноземними фізичними та юридичними особами [1].

Інвестиційна діяльність це процес організації інвестування в реально існуючих у країні умовах господарювання. Термін «інвестування» має більш теоретичне значення, визначаючи модель поведінки інвестора щодо нарощування свого капіталу.

Інвестиційна діяльність являє собою інвестиційний процес в реальних умовах, з акцентом на організаційні засади його реалізації та управління цим процесом. Як правило, інвестиційна діяльність розглядається стосовно конкретного інвестиційного проекту та підприємства (юридичної особи), що здійснює інвестиційний процес. Так, Н.Г. Рогальська визначає місце управління інвестиційною діяльністю в системі управління підприємством, як це наведено на рисунку.

Місце управління інвестиційною діяльністю в загальній системі управління підприємством [6]

Наведена схема досить чітко показує взаємозв'язок управління інвестиційною діяльністю суб'єкта господарювання з іншими основними функціональними системами управління. Головна мета інвестиційної діяльності нерозривно пов'язана з головною метою господарської діяльності підприємства і в цілому реалізується в єдиному комплексі.

В процесі реалізації головної мети управління інвестиційною діяльністю підприємство вирішує наступні основні завдання:

- забезпечення достатньої інвестиційної підтримки високих темпів розвитку операційної діяльності підприємства;
- забезпечення максимальної доходності (прибутковості) окремих реальних і фінансових інвестицій й інвестиційної діяльності підприємства в цілому при передбаченому рівні інвестиційного ризику;

– забезпечення мінімізації інвестиційного ризику окремих реальних і фінансових інвестицій та інвестиційної діяльності в цілому при передбаченому рівні їх доходності (прибутковості);

– забезпечення оптимальної ліквідності інвестицій і можливостей швидкого реінвестування капіталу при зміні зовнішніх і внутрішніх умов здійснення інвестиційної діяльності;

– забезпечення формування достатнього обсягу інвестиційних ресурсів та оптимальної їх структури у відповідності до прогнозованих обсягів інвестиційної діяльності;

– забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі здійснення інвестиційної діяльності;

– пошук шляхів прискорення реалізації діючої інвестиційної програми підприємства [6].

Успішна діяльність підприємства залежить від багатьох як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. Відповідно до основних теоретичних положень, наданих у науковій економічній літературі, усі зовнішні чинники в найбільш загальному вигляді підрозділяють на дві основні групи – чинники прямого та непрямого впливу на підприємства. Серед чинників зовнішнього середовища непрямого впливу на формування інвестиційної політики підприємств, зазвичай, виділяють три основні групи:

1. Чинники, які визначають економічну стабільність держави, а саме інвестиційний клімат, який розглядається як комплексний чинник, який відображає сукупний вплив таких чинників, як: політичні, економічні, соціальні та юридичні; стан та розвиток основних ринків – інвестиційного, ринку капіталу та праці; сукупний попит і сукупна пропозиція; розвиток галузей економіки, а особливо – зовнішньої торгівлі та ін.

2. Чинники державного впливу на інвестиційне середовище: державна грошово-кредитна політика; державна податкова політика; державна амортизаційна політика; регулювання об'єктів і сфер інвестування; регулювання фондового ринку та фінансових інвестицій та ін.

3. Міжнародні чинники: інвестиційна привабливість держави на світовому ринку; міжнародний розподіл праці; міжнародні інвестиційні інститути та фінансово-інвестиційні фонди; чинна система міжнародних розрахунків; розвиток міжнародної торгівлі та ін. [2].

До чинників, які безпосередньо впливають на інвестиційну діяльність підприємства, переліком, належать такі:

1. Рівень і структура сукупного попиту, що, своєю чергою, є функцією багатьох змінних. Хоч інвестиції можуть безпосередньо впливати на попит, але первинним і головним є все ж зв'язок:

попит – інвестиції. Це визначається самим механізмом ринкової економіки.

2. Норма відсотка вказує на ступінь доступності позикових коштів для підприємств. Низький рівень реального відсотка сприяє росту інвестицій з двох причин: по-перше, дешевшає позиковий капітал, по-друге, зростають, зазвичай, курси акцій, що певною мірою полегшує завдання мобілізації вільних коштів акціонерними товариствами. Водночас низький рівень відсотків має стримувати сам процес нагромадження коштів фінансовими посередниками.

3. Гранічна ефективність капіталу. Поняття гранічної ефективності капіталу Кейнс визначає як співвідношення між поточною ціною пропозиції додаткової одиниці капітального майна й прибутком, що від нього очікується протягом усього терміну служби. На гранічну ефективність капіталу має вирішальний вплив не поточний прибуток від капітального будівництва, а очікуваний майбутній прибуток.

4. Стан і механізм регулювання грошово-кредитної системи. Передбачається оцінювання умов трансформації заощаджень в інвестиції. При цьому, якщо гроші мають стійкі характеристики, то це означає, що вони ефективно працюють на інвестиції [3]. У контексті останніх подій на вітчизняному ринку, важливо виділити також такі чинники зовнішнього середовища, як стабільність грошової одиниці держави та зменшення валютних коливань. Адже, невизначеність курсу національної валюти є негативним чинником впливу на інвестиційну діяльність та значно збільшує її ризики. Внаслідок цього у процесі реалізації інвестиційних проектів за рахунок залучених джерел девальвація гривні може призвести до значних збитків, або і банкрутства тих суб'єктів господарювання у сфері торгівлі, які потрапили у залежність від кредитів у валюті [2].

Ефективне управління інвестиційною діяльністю підприємства забезпечується реалізацією низки принципів, основними з яких є:

1. Інтегрованість з загальною системою управління підприємством.

2. Комплексний характер формування управлінських рішень.

3. Високий динамізм управління.

4. Варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень.

5. Орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства [6].

Також однією з проблем управління інвестиційною діяльністю є те, що сучасний фінансовий та інвестиційний менеджмент налічує істотну кількість традиційних показників і критеріїв для оцінювання інвестиційних проектів.

Оцінювання економічної ефективності

інвестиційних проектів – досить складне завдання, яке потребує комплексного проблемно-орієнтованого підходу до його рішення. Проблемно-орієнтований підхід управління інвестиціями вимагає вибір найбільш ефективних інвестиційних проектів і забезпечення реалізації окремих інвестиційних програм. Особлива увага при цьому має приділятися саме вибору інвестиційних проектів, що здійснюються на основі оцінювання їх ефективності при забезпеченні послідовності проведення аналізу [5].

Досліджуючи механізм оцінювання економічної ефективності інвестиційних проектів, слід звернути увагу на значну кількість показників і методів визначення ефекту та витрат за інвестиційними проектами різних видів.

Методи оцінювання проектів, які використовуються в аналізі інвестиційної діяльності, можна поділити на дві групи:

- 1) методи, які засновані на дисконтованих оцінюваннях (NPV, PI, IRR);
- 2) методи, що засновані на облікових оцінюваннях (PP, ARR).

Використання цих показників і методів передбачає, що в процесі розробки інвестиційного проекту вжздійснено необхідні технологічні, маркетингові, організаційні та інші дослідження і складено капітальний бюджет за ними, який включає всі види необхідних інвестиційних витрат у кожному інтервалі часу. Головним критерієм оцінювання інвестицій є їх окупність, тобто швидкість повернення інвестору вкладених коштів у формі грошових потоків, які генеруються втіленням у життя фінансових проектів [5].

Висновки

У сучасних умовах Україна постала перед об'єктивною необхідністю активізації інвестиційного процесу. Структурне і якісне оновлення виробництва й створення ринкової інфраструктури відбуваються практично повністю шляхом і за рахунок інвестування.

Управління інвестиційною діяльністю суб'єктів господарювання - це відповідний процес планування та реалізації інвестиційних проектів, який на сьогодні потребує поглибленого дослідження, оскільки саме вона має суттєве значення в економіці держави.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність».
2. Блонська В.І. Чинники, які впливають на інвестиційну діяльність суб'єктів господарювання // Науковий вісник НЛТУ України. Збірник науково-технічних праць. – 2009. – Вип. 19.4. – С.216-222.
3. Денисенко М.П. Основи інвестиційної діяльності:

Підручник. – К.: Алеута, 2003. – 338 с.

4. Єлейко Я.П. Інвестиції: ризик, прогноз. – Львів: Львівський банківський інститут НБУ, 2007. – 416 с.

5. Єфімова Н.С. Сучасні проблеми управління інвестиційною діяльністю на підприємстві // Економічний простір. – 2009. – № 22. – С.112-119.

6. Інвестиційний менеджмент: Науковий посібник / За ред. Н.Г. Рогальської. – Херсон: вид. ХНТУ. – 2006. – 175 с.

Надійшла до редакції 26.02.2014

Рецензент: к.е.н., проф. В.П. Колесніков

ИНВЕСТИЦИИ – ГАРАНТ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ СУБЪЕКТА ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

Ткаченко А.М.

В статье раскрыто главную цель инвестиционной деятельности и доказано ее неразрывную связь с основными задачами работы предприятия. Систематизированы факторы разного уровня влияния на инвестиционную деятельность предприятия и определен ряд принципов, которые должны обеспечивать эффективное управление инвестиционной деятельностью предприятия. Автором отмечено, что инвестиционную деятельность можно свести к категории самофинансирования и расширения производственно-технической базы субъекта хозяйствования исходя из того, что каждое предприятие в определенной степени покрывает свои текущие и капитальные затраты за счет собственных источников. Аргументирована взаимосвязь управления инвестиционной деятельностью предприятия с другими основными функциональными системами менеджмента. В рамках поставленной задачи обосновано, что целостное функционирование предприятия зависит от ряда факторов как внешних, так и внутренних. Согласно основным теоретическим положений, представленных в научной экономической литературе, все внешние факторы в наиболее общем виде подразделяют на две основные группы - факторы прямого и косвенного воздействия на предприятие.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, управление инвестиционной деятельностью, инвестиционные ресурсы, инвестиционная политика.

INVESTMENTS AS A GUARANTOR OF EFFECTIVE MANAGEMENT OF ENTITY'S BUSINESS ACTIVITY

Ткаченко А.М.

The main goal of investment activity is revealed in this article. Its inextricable link with the main objectives of the enterprise is proved. Various factors that impact on investment activity of the entity are systematized. A number of principles to ensure the effective management of the investment activities of the enterprise are defined. The author emphasizes that investment activity can be summarized to the category of self-financing and expansion of industrial and technological base of the entity. It is because each enterprise covers its current and capital expenditure from its own sources to a certain extent. The author's position concerning the interrelation of entity's investment activities management with other basic functional management systems is argued. It is substantiated within this problem that holistic enterprise functioning depends on a number of factors, both external and internal. According to the basic theoretical positions, which are presented in the scientific economic literature, all external factors in general are divided into two main groups. There are factors of direct and indirect impact on enterprise.

Keywords: investments, investment activity, investment activity management, investment resources, investment policy.